

novičke

junij 2004

Kaj prinaša junijska številka?	3	BESEDA UREDNICE
Sodelovanje Društva slovenskih pisateljev in bralnih krožkov * Ob zaključku projekta MISSION * Predstavitev rezultatov projekta ALPINE	4-9	DOMAČE NOVIČKE
TVU in promocija vseživljenjskega učenja med študenti ljubljanske univerze * Mnenja učencev Osnovne šole Juršinci	10-14	TEDEN VSEŽIVLJENJSKEGA UČENJA 2004
Dogovori z 28. in 29. seje	15-16	O DELU STROKOVNEGA SVETA ZA IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH
Študijski obisk Norveške	17-19	S POTI
Priznanje za inovativne pristope * ForwArd po ForwArdu * Tudi v Štorah se nekaj dogaja	20-25	KOTIČEK JE VAŠ
Vabilo na seminar <i>Priprava osebnega izobraževalnega načrta</i>	26	PRIPRAVLJAMO
Povabilo k sodelovanju v pobudi <i>Evropsko jezikovno priznanje</i>	27	OBVESTILO
	28	POSVETI, KONFERENCE
	29-30	NOVOSTI IZ KNJIŽNICE

PROGRAMSKA ZASNOVA NOVIČK

Novičke so strokovno glasilo za izobraževanje odraslih v Sloveniji. Z Novičkami želimo izboljšati obveščenost vseh, ki delamo na tem področju ali pa smo kakor koli povezani z izobraževanjem in učenjem odraslih v Sloveniji.

Prejemniki Novičk so posamezniki in organizacije; tisti, ki se ukvarjajo z izobraževanjem in učenjem odraslih poklicno, in tudi tisti, ki delajo to prostovoljno (v društvih, strokovnih, verskih, političnih in drugih prostovoljskih organizacijah).

V Novičkah objavljamo tele vrste informacij o izobraževanju in učenju odraslih doma in v svetu:

- opis in prikaz dogodkov in dejavnosti v izobraževanju odraslih;
- razvojne, raziskovalne in druge programe in projekte;
- sporočila o organizacijah, njihovih potrebah, načrtih in dejavnostih;
- podatke o izobraževalnih programih in razvoju programov;
- sporočila o politiki in strategiji izobraževanja odraslih;
- novosti v upravljanju in zakonodaji;
- statistične podatke;
- mnenja, stališča in predloge;
- podatke in informacije o možnostih in virih za učenje;
- podatke o napovedanih prireditvah, posvetih, publikacijah in drugih strokovnih dogodkih;
- prikaze novih knjig, člankov ter didaktičnega in drugega gradiva ter novosti s knjižnega trga;
- novosti iz naših knjižnic, predvsem iz knjižnice ACS.

V Novičkah objavljamo kratke, jedrnate, objektivne in nepristranske informacije.

Novičke izhajajo praviloma vsak mesec, gradivo za posamezno številko zbiramo do 10. v mesecu. Za stike s tujino izdamo Novičke trikrat na leto v angleškem jeziku.

Prejemnikom Novičke pošiljamo brezplačno. Tako bo tudi v prihodnje, če bomo lahko stroške za njihovo izdajanje poravnali iz javnih sredstev za izobraževanje odraslih.

Novičke ureja in izdaja Informacijsko središče ACS.

Odgovorni osebi: mag. Zvonka Pangerc Pahernik, vodja Informacijskega središča, in Nevenka Kocijancič, urednica.

Oblikovanje: Lina design

Prelom: Solos d.o.o.

Tisk: Tiskarna Štok

Naslov uredništva je: Andragoški center Slovenije, Šmartinska 134a, 1000 Ljubljana,

telefon: 01 5842 560, faks: 01 5245 881, internet: <http://www.acs.si>, el. naslov: nevenka.kocijancic@acs.si

Novičke lahko preberete tudi na internetu: <http://www.acs.si/novicke>

ISSN 1408-6484 (slovenska izdaja - tiskane)

ISSN 1581-3770 (slovenska izdaja - online)

Naklada 1.860 izvodov

Izdajo glasila Novičke denarno omogoča Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve.

BESEDA UREDNICE

Predstavljamo nekatere evropske projekte Kaj prinaša junijska številka?

Študijski krožki (tokrat predstavljamo krožek, ki raziskuje možnosti turističnega razvoja Štor) praznujejo letos 10-letnico delovanja. Na področju pismenosti in bralne kulture so zelo dejavni krožki *Beremo z Manco Košir*, ki so tudi letos sodelovali na Dnevih slovenske knjige, o čemer smo že poročali. Pesnica *Barbara Korun* je zapisala nekaj svojih utrinkov z lanskimi in letošnjimi literarnimi večerov, ki jih je spretno povezovala.

V zadnjih letih vedno več ustanov, ki izobražujejo odrasle, sodeluje v projektih, ki jih denarno podpira Evropska komisija. V tokratni številki predstavljamo tri iz programa Socrates:

- *Integriran mednarodni sistem podpore za izboljšanje povezovanja na področju odprtega učenja in učenja na daljavo (Multi-country Integrated System for Improved ODL Networking – MISSION),*
- *Odrasli se učijo in vključujejo v izobraževanje (Adults Learning and Participating in Education – ALPINE),*
- *Forum o pisnih in bralnih težavah odraslih (Forum for Writing and Reading Difficulties in Adults – ForwArd).*

Za spodbudo vsem, ki še oklevate pri snovanju letošnjega Tedna vseživljenjskega učenja, objavljamo primer odmevnega sodelovanja s Študentsko areno v lanskem letu in odzive sedmošolcev, ki so si ogledali video-portrete invalidov, dobitnikov priznan ACS v letih 2000 do 2002.

Popeljali vas bomo tudi na Norveško, kjer je vlada namesto ponujenega povišanja plač denarno omogočila izobraževanje in usposabljanje zaposlenih ter urejanje delovnih mest v učna mesta.

Tema, ki smo jo prvotno načrtovali v junijski številki – **vrednotenje učenja in novi pristopi k učenju**, bo središčna predvidoma v dvojni poletni številki, ki izide konec avgusta.

Do takrat pa vam želim prijetne poletne dni,

Nevenka Kocijančič (nevenka.kocijancic@acs.si), ACS

DOMAČE NOVIČKE

Dnevi slovenske knjige Sodelovanje Društva slovenskih pisateljev in bralnih krožkov

V začetku leta 2003 me je *Tina Jurkovič*, tajnica Društva slovenskih pisateljev (DSP), povabila k sodelovanju s študijskimi krožki *Beremo z Manco Košir*. Moderirala naj bi tri srečanja s slovenskimi pisatelji, katerih dela so ti krožki prebrali. V letu 2003 so to bili: *Vinko Moederendorfer* s *Predmestjem*, *Nina Kokelj* s *Sviloprejko* ter *Milan Vincetič* z *Balto*.

Srečanja so me nadvse presenetila in navdušila. V slovenskem prostoru ni navada, da bi srečanja s pisatelji in pesniki potekala tako konkretno, študijsko. Bralke (med njimi le dva do trije moški) so s svojimi vnaprej napisanimi refleksijami, ki sem jih nekaj prebrala, takoj razgibale ozračje. Pozneje nisem imela občutka, da bi kdo ne prišel do besede.

Tisto leto je bilo največ (zelo umestnih) pripomb k *Predmestju*; pogovor o konkretnih dogodkih, likih, besedišču itd. je trajal pozno v noč. Izkazalo se je, da vsakdo rad pripoveduje o svojih bralskih doživetjih, da vsak bere na svoj način, iz svojega predhodnega življenja, prebranih knjig, znanja. Taki različni pogledi so nas vse obogatili, pisatelj *Moederendorfer* pa je bil navdušen in zelo hvaležen. Rekel je, da česa podobnega še ni doživel, da toliko konkretnih, dragocenih pripomb še ni slišal, da mu bo ta pogovor zelo pomagal pri režiji filma.

Na večeru z *Vincetičem* nas je bilo manj (poezija), a zato smo bili zelo razpoloženi: vsak je prebral svojo (Milanovo) najljubšo pesem, ugotovili smo, da o poeziji manj govorimo, pa zato več občutimo, ter da je pri poeziji zelo pomembno lepo, poglobljeno branje – na glas. Imeli smo srečo, da nas je s svojim lepim glasom osrečila neka bralka, sicer tudi napovedovalka.

Večer z *Nino Kokelj* je bil pravljичno-čaroben. Takoj nas je popeljala v svoj nežni, ženski pripovedni svet in nas milovala s podobami in besedami. Spoznali smo jo kot čarobno osebo, polno domišljije. O njenem pisanju pa je navdihnjeno spregovoril tudi avstrijski besedni potepuh in tihotapec besed *Ludwig Hartinger*.

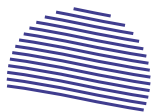
Letos se je DSP ravnalo po podobnih kriterijih – eno »provokativno« branje (*Aleš Čar*, V okvari, kratka proza), eno »žensko« branje (*Lili Potpara*, Zgodbe na dušek) in eno »poetično« branje (*Iztok Osojnik*, Temni junij).

Tudi letos se je pokazalo, da beremo – in da je to dragoceno – na zelo različne načine, blaga »ženska« energija bralk pa je omogočila, da smo se o teh različnih, tudi odklonilnih branjih pogovorili z avtorjem na način, da nismo med seboj merili moči, temveč si pripovedovali o svojem doživljanju sveta in človeka v njem, o medčloveških odnosih vseh vrst. Taki pogovori, posebej, kadar so »konfliktni«, so zelo zelo dobrodošli – krepijo namreč občutek za sočloveka. Mislim, da bi bilo treba kaj podobnega uvesti tudi v šole – ne poznam namreč boljšega načina za »preventivo« pred nasiljem, kot je branje – pa čeprav zelo »nasilnih« prizorov. Pa tu ni potrebno prav nič »pedagoških« posegov. Proces vžvljanja, empatije, ki je za branje potreben, namreč neizmerno širi doživljajsko-izkušensko raven vsakega bralca. Res, lahko rečemo, da smo po vsakem poštenem, poglobljenem branju modrejši. Branje pa mora biti zbrano, če naj bralec o branju in o prebranem kaj zapiše. Tako tu ponovno ugotavljam, kako modro je bila vsa akcija zasnovana tako, da je dala (in, upam, bo dala) kar najgloblje rezultate vsem udeležencem.

Naj v svoji refleksiji omenim še čudovit večer z *Lili Potpara*. Pisateljica je bila popolnoma ganjena. Uro in pol smo se toplo, razumevajoče, duhovito, empatično pogovarjali, kar je vse navdalo z energijo in optimizmom. Ugotovili pa smo, da se laže in več znamo pogovarjati o napakah in pripombah, da znamo manj hvaliti – res je, najlepše občutimo, o lepoti težko pripovedujemo.

Svoje kratko poročilo bi rada sklenila z željo, da bi se tak »bralni virus« širil kar najhitreje v vse družbene pore (zelo bi ga, mislim, potrebovali naši politiki in uradniki); rada bi se zahvalila *Manci Košir*, ki je prisostvovala vsem večerom in s svojo energijo sprostila vse navzoče; rada bi obisk takega večera, obiskovanje bralnega krožka sploh priporočila vsem beročim (to je gotovo ena od oblik najkvalitetnejšega, najcenejšega in najbolj vsestranskega preživljanja prostega časa, kar jih poznam – in ni samo to!); vsem pa, ki k temu dogajanju lahko kakorkoli pripomorejo, toplo priporočam, da ga takoj na vse možne načine podprejo – ne nazadnje je to najboljši način za ohranjanje in zavedanje žlahtnosti slovenščine in slovenstva.

Barbara Korun (korunbar@s5.net), pesnica in profesorica slovenščine

MISSION

Ob zaključku projekta

Izvajanje dvoletnega mednarodnega projekta *Integriran mednarodni sistem podpore za izboljšanje povezovanja na področju odprtega učenja in učenja na daljavo (Multi-country Integrated System for Improved ODL Networking - MISSION¹)*, ki je bil zaključen decembra 2003, je denarno podprla Evropska komisija v okviru programa *Socrates – Minerva*.

Pobudniki projekta so bili partnerji (predstavniki študijskih centrov Phare in nacionalni koordinatorji) programa Phare (*Phare Multi-country Programme for Distance Education*). Ta program je spodbudil razvoj študija na daljavo (v nadaljevanju ŠND) v državah srednje in vzhodne Evrope, ki so bile vključene v program, kar so pokazale tudi evalvacije projekta. Vendar pa je Phare program postavil le temelje za razvoj študija na daljavo v partnerskih državah. Ob zaključku programa Phare so se partnerji v čedalje večji meri začeli zavedati, da morajo nadaljevati s svojim delom, če želijo ohraniti že pridobljeno znanje in izkušnje na področju ŠND. Spoznali so tudi, da prihaja do sinergije učinkov, če delujejo v mreži. Vsa ta spoznanja so vodila do zamisli, da je potrebno postaviti nek formalni okvir za osrednje usklajevanje dejavnosti. Tako se je rodila ideja za nov projekt MISSION.

V projektu je sodelovalo 17 partnerjev² iz 14 držav. Delo je usklajeval Nacionalni svet za študij na daljavo (National Council for Distance Education) iz javne fundacije Apertus (Apertus Public Foundation) iz Budimpešte. V Sloveniji je bila prvotni formalni partner Univerza v Ljubljani, neposredno pa je bila v projekt vključena Nacionalna projektna enota za ŠND. S prenosom nekaterih dejavnosti Nacionalne enote na Andragoški center Slovenije (ACS), se je na podlagi sporazuma z Univerzo v Ljubljani prenesel na ACS tudi projekt MISSION.

¹ Več o projektu MISSION lahko najdete na spletni strani <http://www.acs.si/mission/>.

² Ustanove, ki so kot partnerji sodelovale v projektu: Apertus Public Foundation, National Council for Distance Education (Madžarska), EADTU (s sedežem na Nizozemskem), UNED-Spanish National Distance University (Španija), University of Paris 6 – Sorbonne (Francija), Dublin City University (Irska), University of Sunderland (Velika Britanija), University of Plovdiv (Bolgarija), South-West University “Neofit Rilski” (Bolgarija), Brno International Business School (Češka), Kaunas University of Technology (Litva), University of Miskolc (Madžarska), Gdansk University of Technology (Poljska), AGH- University of Science and Technology (Poljska), “Politehnica” University of Timisoara, “Alexandru Ioan Cuza” University of IASI (Romunija), Andragoški center Slovenije, University of Technology in Kosice (Slovaška).

Širši cilji projekta MISSION so bili naslednji:

- okrepiti medsebojno povezanost študijskih centrov Phare za ŠND, ustanovljenih v okviru Phare programa v srednje- in vzhodnoevropskih državah;
- izboljšati stabilnost in učinkovitost dolgoročnega sodelovanja med Phare študijskimi centri in evropskimi študijskimi centri, ki delujejo v okviru Evropskega združenja univerz, ki počujejo na daljavo (European Association for Distance Teaching Universities - EADTU³);
- dvigovati osveščenost o ŠND kot o najbolj učinkovitem in inovativnem načinu za podporo evropski dimenziji vseživljenjskega učenja in globalizaciji izobraževanja.

Dva konkretna cilja projekta sta bila postavitve spletnega portala v več jezikih in vzpostavitev elektronske mreže med partnerji projekta. Vključevala naj bi tudi naslednje informacije: bazo podatkov o Phare študijskih centrih ŠND, katalog izobraževalnih spletnih programov, svetovalne storitve, bazo podatkov o izobraževalnih programih za usposabljanje osebja v študijskih centrih ŠND, elektronski časopis, diskusijske skupine itd.

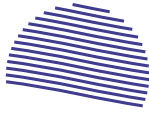
V tem prispevku navajam le nekaj konkretnih rezultatov projekta. Partnerji so istočasno razvijali več domačih spletnih strani in spletnih portalov z različnimi nameni, vsebinami in cilji⁴. Nekatere informacije na spletnih portalih so namenjene širši javnosti, medtem ko je dostop do drugih informacij omogočen le partnerjem v projektu. Spletni portali, razviti v okviru projekta MISSION, predstavljajo bogat vir informacij na področju ŠND. Na voljo je čez 300 strani besedila o ŠND v Evropi v 10 jezikih, več kot 100 strani besedila o nacionalnih sistemih ŠND in o partnerjih, večjezični pojmovnik z več kot 200 termini v različnih jezikih; katalog spletnih izobraževalnih programov z demo verzijami; baza podatkov o Phare študijskih centrih ŠND; baza podatkov o izobraževalnih programih s področja ŠND, ki jih ponujajo partnerji; baza podatkov o ekspertih s področja ŠND; 4 številke elektronskega časopisa in druge koristne informacije s področja ŠND.

Da bi zagotovili nadaljnje sodelovanje partnerjev na področju ŠND in e-izobraževanja, je bila ustanovljena nova organizacija E-Collegium Foundation, ki naj bi bila krovna organizacija za prihodnje skupne dejavnosti partnerjev in (kasneje) tudi drugih organizacij, predvsem s področja e-izobraževanja.

Margerita Zagmajster (margerita.zagmajster@acs.si), ACS

³ Več informacij o mednarodni organizaciji EADTU lahko najdete na spletni strani: <http://www.eadtu.nl>.

⁴ Naslovi domačih strani in spletnih portalov, ki so bili razviti v okviru projekta MISSION: <http://queen.odl.uni-miskolc.hu/projektek/mission/index.htm>; <http://mission.pu.acad.bg/en/index.html>; <http://www.acs.si/mission/>; <http://ldrum.opendrum.utt.ro/mission/>; <http://www.dec.pg.gda.pl/pro/socrates/mission/index.html>.

ALPINE

Predstavitev rezultatov projekta

Dejavnosti v mednarodnem projektu *Odrasli se učijo in vključujejo v izobraževanje (Adults Learning and Participating in Education - ALPINE)*, ki smo jih začeli izvajati leta 2001, zaključili pa jih bomo v poletnih mesecih letošnjega leta, sofinancira Evropska komisija v okviru programa Socrates - Grundtvig. Prvotni naziv je bil *Naraščanje visokošolskega izobraževanja na evropskih univerzah (Increasing Adult Education in European Universities)*, saj je poglobitveni cilj projekta spodbuditi večjo ponudbo za izobraževanje odraslih na evropskih univerzah.

V projektu sodeluje 35 partnerjev (večinoma univerze) iz dvajsetih evropskih držav, vodilni partner v projektu pa je Inštitut za vseživljenjsko učenje pri Kraljevi univerzi v Belfastu (Institute of Lifelong Learning, Queen's University of Belfast). V Sloveniji izvaja projekt Andragoški center Slovenije na podlagi sporazuma z Univerzo v Ljubljani, ki je bila prvotni formalni partner.

Projekt ALPINE je nastal na podlagi spoznanja, da je večja udeležba odraslih v visokošolskem izobraževanju ena od ključnih usmeritev Evropske unije. Vključevanje ljudi v vseživljenjsko učenje je eno od sredstev za uspešen prehod v družbo znanja. V ta prizadevanja naj bi se vključile tudi univerze.

Na kratko bom predstavila dva konkretna rezultata projekta - knjigo in elektronski priročnik - in nekaj poglobitvenih sporočil projekta.

V kratkem bo izšla knjiga z naslovom *Adults in Higher Education: Learning from Experience in the Wider Europe*. V zborniku so prispevki dvaintridesetih avtorjev iz dvajsetih evropskih držav o stanju na področju visokošolskega izobraževanja odraslih v državah, vključenih v projekt. V uvodu so prikazani problemi v zvezi z vključevanjem odraslih v visokošolsko izobraževanje, v zaključnem prispevku pa so nakazane možne strategije za reševanje navedenih problemov. Knjigo so uredili *dr. Rob Mark* (Queen's University Belfast), *Mireille Pouget* (University of Stirling) in *dr. Edward Thomas* (University of Bristol).

E-priročnik (*The ALPINE Manual of Good Practice*) je objavljen na domači strani projekta (<http://www.qub.ac.uk/alpine>). Namenjen je vsem tistim, ki se ukvarjajo z izobraževanjem odraslih na univerzah, kot npr. vodilnim na univerzah in učiteljem, ter vsem, ki si prizadevajo za povečanje vključevanja odraslih v visokošolskem sektorju oz. za uvajanje praks, ki bodo pritegnile nove skupine odraslih v visokošolsko izobraževanje.

Za zasnovo in urejanje e-priročnika je bil odgovoren uredniški odbor, ki ga je sestavljala skupina šestnajstih strokovnjakov za posamezna vsebinska področja, oblikovanje spletnih strani, prevajanje, lektoriranje in projektni management.

Okoli 300 strani priročnika je razdeljenih na več tematskih področij, in sicer: kurikulum v izobraževanju odraslih; poučevanje, učenje in odrasli; akcija za participacijo; pomoč odraslim pri učenju in usmerjanje; informacijsko-telekomunikacijska tehnologija in potrebe skupnosti; tuji jeziki in izobraževanje odraslih. Na začetku e-priročnika nas vodi projekt, *dr. Rob Mark*, seznanen s strategijami za povečanje udeležbe odraslih v visokošolskem izobraževanju. Vsako tematsko področje vsebuje na začetku kratek uvod, ki je preveden v več kot dvajset evropskih jezikov, sledijo pa mu teoretični prispevki, primeri dobre prakse, ključna sporočila, spisek dodatne literature in zanimivih povezav na svetovnem spletu v angleškem jeziku.

E-priročnik vsebuje priporočila za večjo vključevanje odraslih v visokošolsko izobraževanje. Naj jih navedem le nekaj:

- Čeprav so odrasli, ki se želijo izobraževati na visokih šolah, zelo motivirani, je treba vedeti, da bodo morda potrebovali pomoč pri pridobivanju znanj na področjih, kot so: uporaba sodobne informacijske tehnologije, kako se učiti, raziskovati, pisati, delati v skupini ali pripraviti projekt. Treba jim je zagotoviti ustrezno svetovanje pred izobraževanjem, v času izobraževanja in ob izteku izobraževanja.
- Učitelji, ki poučujejo odrasle, naj bi bili usposobljeni za metode poučevanja odraslih.
- Izobraževalni programi naj bi bili prilagodljivi, kar se tiče časa, kraja in poteka učenja.
- Pristop k poučevanju naj bi bil osredotočen na študenta, odrasli naj bi imeli med drugim tudi možnost pogajanja z visokošolsko ustanovo v smislu priprave individualnega izobraževalnega načrta.
- Eden od najučinkovitejših načinov za večje vključevanje odraslih v visokošolsko izobraževanje je ponudba programov, ki temeljijo na sodobni informacijski tehnologiji. Najbolj priljubljeni so programi, ki kombinirajo uporabo svetovnega spleta z neposrednimi oblikami poučevanja. Pokazalo se je, da tovrstni programi omogočajo večji dostop in boljšo kvaliteto izobraževanja.
- Univerze naj bi v večji meri omogočale učenje tujih jezikov odraslim, ne da bi se zato morali vpisati v celoten študijski program, saj znanje tujih jezikov omogoča odraslim mobilnost na trgu delovne sile v Evropski uniji.
- Dejavnosti univerz za vključevanje socialno izključenih skupin odraslih v izobraževanje so običajno učinkovitejše, če so vpete v vladno strategijo na tem področju.

mag. Margerita Zagmajster (margerita.zagmajster@acs.si), ACS

TEDEN VSEŽIVLJENJSKEGA UČENJA 2004

Izbira poklica ni omejena na eno samo življenjsko obdobje

TVU in promocija vseživljenjskega učenja med študenti ljubljanske univerze

Andragoški center Slovenije je v preteklem letu v okviru Tedna vseživljenjskega učenja (TVU) prvič sodeloval tudi s Študentsko areno. TVU ima za svoj poglavitni cilj ozaveščanje javnosti o pomembnosti in vsenavočnosti učenja v vseh starostnih obdobjih, v vseh okoliščinah, na vseh ravneh in vseh vlogah, ki jih posameznik v življenju ima. Tudi zato je Študentska arena, kot dogodek, ki se ukvarja s študentsko populacijo, za nas dragocen partner.

Rezultat sodelovanja je bilo sodelovanje naših strokovnjakov in izvajalcev TVU 2003 v programu Študentske arene, posebej še pri pripravi okrogle mize, čajanke, na temo *Ko alternativa postane poklic*. Izpeljana je bila v predavalnici Zrak, v prvem nadstropju avle Gospodarskega razstavišča, 15. oktobra 2003, v tematskem sklopu *Izobraževanje kadrov in zaposlovanje*. V dobri uri in pol neformalnega pogovora z gosti smo občinstvu predstavili njihove razgibane izobraževalne in poklicne biografije, s tem pa, upamo, študentom s primeri pokazali, da izbira poklica ni omejena na eno samo življenjsko obdobje, ter da je mogoče z voljo doseči visoke cilje, pa naj se življenjske okoliščine še tako spremenijo.

Gostje omizja - *Marcos Fink, dr. Alenka Hoefflerle Felc, Borut Bučar, Marino Kačič in Gregor Cesar* - so sproščeno predstavili svoje izkušnje, tudi ko je šlo za intimnejše razmisleke in dogodke iz njihovih življenj. Sicer pa je pogovor tekel o njihovem formalnem in neformalnem izobraževanju, njihovih osebnih interesih in značilnostih ter o vplivu njihovih družinskih članov, partnerjev in prijateljev na izbiro življenjske poti. Bolj ali manj voden pogovor je s svojimi vprašanji začinilo tudi občinstvo.

Predstavitev gostov

Dr. Alenka Hoefflerle Felc se je kot profesorica angleščine in francoščine zaposlila na Radiu Slovenija kot napovedovalka, zdaj je zaposlena kot zdravnica v Kliničnem centru. Že kot majhna deklica si je vedno želela postati zdravnica. Toda v gimnaziji ni bila preveč

samozavestna, zato se je pod vplivom drugih odločila za študij jezikov. Sprva je poučevala angleščino in francoščino na Gimnaziji v Kopru. Za delo na radiu se je odločila pod pritiskom okoliščin, najprej v dokumentaciji, nato pred mikrofonom. Kot napovedovalka je bila sicer zadovoljna, a ko je delo postalo rutinsko, je spet občutila praznino, kot prej pri poučevanju. Notranjega glasu ni mogla več utišati. Pri tridesetih letih se je vpisala na Medicinsko fakulteto v Ljubljani in študij dokončala ob delu na radiu. Najtežje se je bilo znova naučiti učiti se, saj se je študij medicine zelo razlikoval od učenja jezikov, česar je bila vajena. Zнала je združiti medicino in delo na radiu, saj je pripravila vrsto odmevnih oddaj *Sončna klinika, oddaja o zdravju in zdravem življenju*.

Takole razmišlja: *»Če nisi na pravem mestu, te življenje samo postavi na laž. Če ima človek nek talent, ga mora uresničiti, kajti talenti so božji dar.«* V njenem življenju, pravi, ni šlo za doseganje cilja, temveč za pot. Zdaj se počuti srečno, ker lahko pomaga ljudem. Na življenjski poti ji je bil v oporo oče, krasen človek z dežele, ki ga je zaznamovala prvinska modrost. Prav on jo je naučil, da se ne sme bati: *»Ne smeš se bati tvegati,«* ji je govoril. In še: *»Poslušati moraš sebe.«*

Borut Bučar, glasbenik in arhitekt, izhaja iz glasbene družine (oče, sestra, dedek), vendar so ga starši usmerili v študij arhitekture. Ob tem se je tudi formalno glasbeno izobraževal. Ves čas je veliko delal na glasbenem področju, zato je tudi kasneje diplomiral. Glasbe ni nikoli dojemal kot hobi, saj je bil za svoje delo vedno dobro plačan. Ko je doštudiral, se je zaposlil kot arhitekt, vendar je po desetih letih ugotovil, da ni srečen, zato se je vrnil h glasbi. *»Sem bolj umetniška kot tehnična duša,«* pravi. Čeprav je formalno že v pokoju, je še vedno zelo dejaven. *»Delam cel dan, tako je bilo in bo tudi vnaprej.«* In še: *»Kar začnem, tudi končam.«* Na obeh področjih dejavnosti - arhitekturi in glasbi - je spoznal veliko ljudi in še vedno ohranja stike s širokim krogom prijateljev in znancev. Velika je tudi njegova ljubezen do tujih jezikov.

Marino Kačič, strojnik in socialni delavec, je končal triletno srednjo kovinarsko šolo. V strojništvu je bil uspešen in zadovoljen, a vseeno nepotešen. Delo v tovarni je zamenjal z delom v privatni družbi, kjer je pogrešal delo z ljudmi. O socialnem delu pred nesrečo ni razmišljal. Leta 1988 ga je doletela nesreča, v kateri je izgubil vid, kar mu je življenje postavilo na glavo; med drugim je moral razmišljati tudi o spremembi poklica. Nesreča ga je torej pahnila ne le v iskanje nove poklicne, strokovne identitete, ampak tudi celostne, osebne identitete. Dosegel je najprej višjo in nato še visoko izobrazbo na Fakulteti za socialno delo. Dejaven je na več področjih. V Zagrebu se je usposabljal za terapevta. Kot terapevt deluje v društvu za pomoč otrokom, mladostnikom in njihovim staršem; dela tudi s slepimi in slabovidnimi; še posebej

inovativen je pri pripravi in promociji pripomočkov informacijske tehnologije za slepe in slabovidne. Zanje ureja tudi spletno glasilo.

Predstavljal se je kot trmast in vztrajen. Pravi, da ga zunanji dejavnik, nesreča, ni kar sam po sebi spravil na drugo pot, ga je pa silil k razmisleku in odločitvam. Biti z ljudmi je zanj sestavni del družinske zgodovine, vsi so komunikativni in si medsebojno pomagajo. Družina ga podpira, vendar je vedno iskal poti za samostojno življenje.

Gregor Cesar, univ. dipl. ekonomist in plesalec, izhaja iz razbite družine; starša sta se ločila v njegovih zgodnjih najstniških letih. Te družinske okoliščine so ga izrivale iz doma in ga silile v iskanje najrazličnejših priložnosti, predvsem športnih. Preizkusil se je v veliko športih. Za ples ga je navdušila sošolka, a prav ples se mu je priljubil in mu počasi, v par letih, izpolnil življenje. Ukvarja se z različnimi plesnimi disciplinami, predvsem pa trenira show dance in hip hop. Prejel je več mednarodnih in državnih nagrad. Veliko trenira, ukvarja pa se tudi s koreografiranjem. Za ekonomijo se odločil zaradi finančne neodvisnosti, saj je hkrati s srednjo izobrazbo pridobil tudi poklic. Študij ekonomije se mu je potem zdel nekako logično nadaljevanje srednje ekonomske šole. Svoja znanja s področja ekonomije uporablja pri vodenju kluba, tako da trud ni bil zaman.

»Kdor se posveča več stvarim hkrati, jih bo tudi več izpeljal,« je prepričan. *»Več dejavnosti pomeni, da si moraš bolje organizirati svoj čas.«* Kar si zastavi kot cilj, tudi izpolni, izpelje. O sebi pravi, da je perfekcionista.

Marcos Fink, basbaritonist in inženir agrarne zoologije je rojen v slovenski družini v Argentini, kjer so vedno veliko peli. Že od otroštva je bil dejaven v pevskih zborih in gledališčih. Vzporedno se je izobraževal za agronoma in za petje. Med študijem je bil član mnogih zborov in komornih skupin, tako da je s petjem tudi kaj zaslužil. Kljub uspešno zastavljeni poklicni poti na fakulteti za agronomijo v Buenos Airesu se je odločil, da se bo v celoti posvetil glasbi. K tej odločitvi je pripomogla tudi 'štipendija leta', ki jo je prejel leta 1988, in povabilo v Salzburg. Leta 1990 je doživel svoj operni debut, leta 1992 pa se je kot pevec odločil za svobodni umetniški poklic. Zelo ceni podporo svoje družine pri odločanju za spremembo poklicne poti. Prav sprememba kariere, pa tudi političnega sistema, je botrovala, da se je lahko celotna družina preselila v Slovenijo.

Nekatere ugotovitve s pogovora na Arenini čajanki

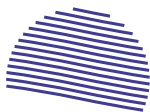
Z gosti smo ugotovili, da formalna izobrazba sama po sebi ne zadošča, da bi bili zadovoljni, osebno izpolnjeni. Večina sogovornikov je bila uspešna že v svojem prvem po-

klicu, a jih ta ni zadovoljeval. Izjema je, vsaj deloma, *Marino Kačič*, ki ga je v iskanje novega poklica pahnila nesreča. Po drugi strani izstopa tudi *dr. Alenka Hoefflerle Felc*, ki je za dosego cilja končala še eno fakulteto. Drugi so svojim izhodišnim formalnim izobrazbam dodajali nova znanja zaradi umetniških interesov. Ti so sčasoma zavzeli vse več ustvarjalnega prostora in časa; postali so osrednji vir zaslužka, predvsem pa sreče in zadovoljnosti s samim seboj.

Vsi gostje so izpostavili družino kot pomemben dejavnik pri svojem odločanju za poklic. Medtem ko je ta pri večini delovala pozitivno, saj so jim bližnji nudili podporo in razumevanje, je enega izmed gostov prav razpad družine usmeril v dejavnosti, ki so sčasoma postale njegov poklic.

Nekaj skupnih lastnosti udeležencev in njihovih poklicnih izborov: raznovrstnost, zadovoljnost, zmožnost vstati, ko padeš, pa tudi iskrenost do sebe z veliko odrekanja in zagotovitvijo, da se splača!

Darijan Novak (darijan.novak@acs.si), ACS

Po ogledu kasete z video-portreti invalidov,
dobitnikov priznanj ACS 2000-2002

Mnenja učencev Osnovne šole Juršinci

Andragoški center Slovenije je za obogatitev programa TVU in skladno s cilji Evropskega leta invalidov pripravil kompilacijo štirih video-portretov invalidov, dobitnikov priznanj ACS iz minulih let, ki so čudovit zgled kulture vseživljenjskega učenja, neomajne vere v svoje zmožnosti in v smisel življenja. Kaseto so predvajali tudi učencem sedmih razredov Osnovne šole Juršinci. Ti so svoje vtise na kratko ubesedili, tamkajšnja pedagoginja, *Marjana Šterbal*, pa nam je zapise – z njihovim privoljenjem – poslala. So zelo zanimivi, zato jih z veseljem objavljamo:

»Lepo je, da imajo invalidni ljudje tako močno voljo do napredka, in da jim to (napredovanje) tudi uspeva. Družba bi jim morala dati možnost, da bi hodili v šole, službe, in da jih ne bi gledali od strani. Na tem področju bi bilo treba narediti več in jim pomagati.« (Dora, 7.b)

»Po ogledu filma gledam na invalide drugače. Zavedam se, da se kaj takega lahko zgodi tudi meni.« (Rok, 7.a)

»Film je bil zanimiv in si ga je bilo vredno ogledati. Zanimivo je bilo, koliko volje imajo invalidi do življenja in do učenja. Sprva sem na invalide gledal preveč grdo. Sedaj sem videl, da so to skoraj popolni ljudje.« (Dušan, 7.a)

»Po ogledu filma gledam na invalide drugače. Spoznal sem, da se invalidnost lahko zgodi tudi meni.« (Bojan, 7.a)

»Kljub težavam lahko dosežejo vse. Imajo voljo do življenja in uspeha. Radi bi nekaj postali. To me spodbuja k učenju. Začel sem sprejemati drugačnost.« (Urban, 7.b)

»Pozitivno se mi zdi, da te ljudi spoznaš in vidiš, da kljub težavam niso obupali. Po moje se jih družba boji. Bolje bi jih bilo treba spoznati, da bi jih lažje sprejeli. Sama sedaj gledam nanje popolnoma drugače.« (Maja, 7.b)

»Pomagal bi vsem prizadetim osebam in oni bi si pomagali med sabo.« (Vasja, 7.b)

»Svet je do invalidov krivičen. Ne morem si predstavljati sebe, da ne vidim, slišim, hodim. . . Treba bi jim bilo pomagati.« (Natalija, 7.b)

»Zdravi ljudje bi morali invalide sprejeti v družbo.« (Tadej, 7.a)

»Želim si spoznati te ljudi... Želim si, da me nikoli ne bi zadelo kaj takega... Želim si, da bi jih lepo in prijazno sprejeli in se ne bi norčevali iz njih.« (Darja, 7.b)

»Najbolj me je prevzela njihova volja do življenja. Mislim, da so invalidi popolnoma enakouredni ljudje. Pričel sem se zavedati, da se to (invalidnost) lahko zgodi vsakemu.« (Marko, 7.a)

»Ob gledanju filma sem razmišljala: ‚Kako ste pogumni, da se borite in upate!« (Viktorija, 7.a)

Morda bo še kdo želel mladim na tak ali podoben način razbiti strah pred invalidi in invalidnostjo.

Slavica Borka Kucler (borka.kucler@acs.si), ACS

O DELU STROKOVNEGA SVETA RS ZA IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH

Spremljamo pobude, mnenja, sklepe...

Dogovori z 28. in 29. seje

V tokratnem prispevku povzemam dogajanje dveh sej Strokovnega sveta RS za izobraževanje odraslih; 28. seja je bila 19. aprila, naslednja pa 2. junija letos.

Predlog izobraževalnega programa srednjega strokovnega izobraževanja Policist za odrasle

Strokovni svet RS za izobraževanje odraslih je dal soglasje k sprejemu predloga izobraževalnega programa srednjega strokovnega izobraževanja Policist. Navedeni izobraževalni program je program prekvalifikacije za odrasle. Gre za pridobitev nove (dodatne) poklicne kvalifikacije. Člani so menili, da bi morale biti tovrstnih programov več, posebej ko gre za poklice, kjer je zahtevana določena starost oziroma zrelost, ali za nove poklice, kjer je potrebno dodatno izobraževanje. Če se potrebe na trgu dela pojavljajo ciklično, je bolj smiselno (ceneje) pripraviti prekvalifikacije, kot pa izobraževalni program za mladino.

Borza znanja - informacijsko središče

Edita Flegar je predstavila projekt *Borza znanja*. Člani Strokovnega sveta RS za izobraževanje odraslih so ugotovili, da je to uspešen projekt, ki ga je treba podpirati in omogočiti nadaljnji razvoj. Ob tem so poudarili, da je treba:

- preučiti racionalnost javne mreže in ugotoviti optimalno pokritost, zagotoviti sredstva in druge pogoje delovanja;
- predstaviti strukturo povpraševanja po posameznih sklopih znanj po vsebini in po okvirnih deležih;
- analizirati povpraševanje in ponudbo znanja in ugotoviti, katera znanja bi bilo smiselno prenesti tudi v drugo izobraževalno ponudbo;
- ugotoviti, kako je *Borza znanja* povezana z mrežo svetovalnih in izobraževalnih ustanov in kateri novi mehanizmi sodelovanja bi povečali učinek vseživljenjskega učenja in ga približali uporabnikom.

Člani so bili zadovoljni z informacijo, da bo Andragoški center Slovenije izpeljal razvojno nalogo v zvezi z analizo različnih načinov in oblik vseživljenjskega učenja odraslih v povezavi z informativno in svetovalno dejavnostjo tega področja. Na eni svojih prihodnjih sej se želijo seznaniti z dispozicijo projekta.

Poročilo o evalvacijskih študijah

Poročilo o rezultatih evalvacijskih študij je predstavila članica Sveta za evalvacijo, *dr. Angela Ivančič*. Člani strokovnega sveta so ugotovili, da je področje izobraževanja odraslih slabo zastopano. Predlagali so tudi, da se posamezne evalvacijske študije povežejo z drugimi razvojnimi projekti sorodnih področij, npr. CRP-i, in s projekti, ki vrednotijo uvajanje novosti. S tem bi povečali uporabnost rezultatov v neposredni praksi - tako pri dopolnjevanju in pripravi izobraževalnih programov oziroma njihovih sestavnih delov kot pri neposrednem izvajanju vzgojno-izobraževalnega procesa.

Strategija vzgoje in izobraževanja Romov v RS

Gradivo je pripravila širša delovna skupina, katere delo je usklajeval Urad za razvoj šolstva. Na seji je problematiko predstavila *Meta Gašperšič* iz Razvojno raziskovalnega centra Novo Mesto. Strokovni svet je podprl strategijo vzgoje in izobraževanja Romov v Sloveniji. Člani so menili, da je treba zagotoviti primerne normative, omogočiti brezplačno izobraževanje odraslih udeležencev v izobraževanju, nuditi posebno učno pomoč tudi odraslim in posebej spodbujati medgeneracijsko sodelovanje v izobraževanju, s čimer se zvišuje družinska pismenost in nastaja pozitivna učna klima.

Predloga zakonov

Predlog zakona o višjem strokovnem izobraževanju je predstavil *Boštjan Zgonc*. Člani so se strinjali, da je zakon potreben, ker je to oblika terciarnega izobraževanja, ki ne sodi v celoti v Zakon o poklicnem izobraževanju. Imeli so nekaj pripomb, ki jih bodo formulirali v amandmajski obliki in posredovali predlagatelju.

Predlog zakona o priznavanju in vrednotenju izobraževanja, ki ga je predstavila *Polona Miklavc Valenčič*, upošteva sodobne evropske trende in bo nadomestil močno zastarel Zakon o nostrifikaciji.

Irena Komac (irena.komac@gov.si), Strokovni svet RS za izobraževanje odraslih

S POTI

Vrednotenje neformalno in priložnostno pridobljenih kompetenc

Študijski obisk Norveške³

Kompetenčno reformo na Norveškem, ki se je začela v devetdesetih letih, so poimenovali *reforma izobraževanja in delovnega življenja*. Delodajalci so vladi predlagali, da namesto ponujenega povišanja plač denarno omogoči izobraževanje in usposabljanje zaposlenih ter urejanje delovnih mest v učna mesta.

Reforma izhaja iz potreb po kompetencah, ki se kažejo na delovnem mestu, v družbi in pri posameznikih. Tako osnovno kot nadaljevalno izobraževanje morata izhajati iz zahtev delovnega mesta, družbe in posameznika, biti morata prilagodljivi, dostopni in prilagojene potrebam in zahtevam posameznikov in podjetij.

Za konkretno vpeljevanje prednosti kompetenčne reforme v prakso je vlada poskrbela s t.i. *Programom za gradnjo kompetenc*, ki je nacionalni subvencijski program, katerega temeljni cilj je prenova in razvoj trga izobraževanja. Za uresničitev opisanega programa je vlada namenila finančno podporo, in sicer 400 mio norveških kron. S programom so preučili zmogljivosti za izpeljavo reforme ter možnosti za njeno diseminacijo, za doseganje soglasja med razvojnimi sodelavci in uporabniki rezultatov reforme pri sprejemanju odločitev ter za konkretno vpeljevanje inovativnih pristopov v izobraževanje odraslih. Poleg navedenega je vlada poskrbela tudi za institucionalno podporo za vpeljevanje prednosti reforme, saj je ustanovila *Nacionalno ustanovo za področje izobraževanja odraslih – VOX*, katerega temeljno delo je:

- spodbujanje, usklajevanje in dokumentiranje projektov, ki se nanašajo na vse vidike izobraževanja odraslih;
- pospeševanje stikov in sodelovanja med vsemi nacionalnimi akterji na področju izobraževanja odraslih;
- ustanovitev nacionalne in mednarodne mreže izobraževanja odraslih;
- širjenje znanja o razvojnih dejavnostih na področju izobraževanja odraslih, tako na nacionalni kot mednarodni ravni.

¹ Prispevek je nastal po študijskem obisku Nacionalne ustanove za izobraževanje odraslih - VOX (Oslo, 13. do 19. marec 2004)

Ena izmed pomembnih prednosti kompetenčne reforme na Norveškem je nacionalni sistem vrednotenja neformalno in priložnostno pridobljenih kompetenc posameznikov, katerega cilj je oblikovati model »*priznane dokumentacije kompetenc, ki so potrebne za delo in življenje*«. Sistem zagotavlja uporabne informacije, ne samo zaposlenim, temveč tudi podjetjem, saj lahko le-ta na podlagi zbranega pripravljajo strateške razvojne načrte. Omogoča tudi spodbujanje mobilnosti delovne sile - znotraj in med podjetji; poleg tega spodbuja individualni razvoj posameznika ter povečuje možnosti za nadaljevanje izobraževanja. Posameznikom namreč omogoča dokumentiranje in vrednotenje vseh kompetenc (Norvežani uporabljajo izraz *realkompetanse*), ki so si jih pridobili na najrazličnejše načine: v izobraževalnem sistemu, s pomočjo plačanih in neplačanih del, v različnih organizacijskih dejavnostih ter v različnih situacijah vsakodnevnega družbenega življenja.

Nacionalni postopek vrednotenja sestavljajo naslednje faze: informiranje in svetovanje, identifikacija predhodnega učenja, ocenjevanje in dokumentiranje dokazov. Kdo je pristojen za izvajanje posamezne faze postopka ter kakšno dokumentacijo za izkazovanje kompetenc je treba pripraviti, je odvisno od namena vrednotenja.

Vrednotenje kompetenc se lahko nanaša na kompetence, ki si jih je posameznik pridobil v povezavi z delovnim življenjem. Pri tovrstnem vrednotenju informirajo in svetujejo delodajalci, sindikati ali zbornice. Dokumentacijo, s pomočjo katere posameznik identificira lastne kompetence, pridobljene na delovnem mestu, pripravi sam. Tovrstna dokumentacija mora biti preprosta za uporabo in transparentna, uporabna za vsa podjetja (majhna, srednje velika in velika), priznana in prenosljiva med podjetji. Vsebuje življenjepis, ki vsebuje podatke o kompetencah, pridobljenih v vsakodnevni življenjskih situacijah, in podatke o kompetencah, pridobljenih na konkretnem delovnem mestu (oris odgovornosti, strokovnih ter socialnih spretnosti, pridobljenih na delovnem mestu). Tovrstno dokumentacijo podpiše posameznik, pregleda in podpiše pa jo tudi delodajalec. Poleg dokumentacije o kompetencah, pridobljenih na delovnem mestu, vključuje sistem vrednotenja tudi dokumentacijo o priložnostno pridobljenih kompetencah, pridobljenih v vsakodnevni življenjskih situacijah ter v okviru prostovoljnih dejavnosti, ki potekajo pod okriljem nevladnih organizacij. V tem primeru so za informiranje in svetovanje v postopku odgovorne različne organizacije, pristojne za področje prostovoljnega dela. Dokumentacijo, s katero posameznik identificira svoje kompetence, oblikuje posameznik sam. Tovrstna dokumentacija omogoča samoocenjevanje dejavnosti, s pomočjo katerih si je posameznik pridobil različne kompetence in gre za neke vrste individualno izjavo posameznika o lastni usposobljenosti.

S pomočjo sistema vrednotenja neformalno in priložnostno pridobljenih kompetenc si lahko posamezniki pridobijo tudi izobrazbo. V takem primeru potekata identifikacija in izkazovanje kompetenc nekoliko drugače. Ko si želijo posamezniki pridobiti izobrazbo na stopnji srednje šole, poteka vrednotenje kompetenc v okrožnih centrih in/ali srednjih šolah, ki so za izvajanje postopka pristojni na nacionalni ravni. Informiranje in svetovanje sta v tem primeru v pristojnosti centra, identifikacijo predhodnega učenja pa opravi ocenjevalec v sodelovanju s kandidatom. Pri tem gre konkretno za soočanje kompetenc posameznika s standardi znanj, opredeljenimi v nacionalnem kurikulumu določenega šolskega programa. Tovrstno vrednotenje poteka v dveh delih. V prvem delu gre za uporabo metode dialoga v kombinaciji z metodo ocenjevanja portfolija, kjer ocenjevalec skupaj s kandidatom v razgovoru skuša ugotoviti, ali le-ta ima kompetence, zahtevane z nacionalnim kurikulumom določenega srednješolskega programa. Tovrstno diskusijo izvaja le en ocenjevalec (skušajo se izogniti ustvarjanju izpitne situacije), traja največ 5 ur, poudarek pa je predvsem na ugotavljanju teoretičnega poznavanja posameznega področja. Drugi del postopka predstavlja t.i. poklicno testiranje, ko posamezniki z opravljanjem konkretnih delovnih nalog izkazujejo praktične kompetence, potrebne za opravljanje določenega poklica. Pri praktičnem testiranju sodelujeta dva ocenjevalca, traja pa 10 – 15 ur. Po uspešno opravljenih obeh delih si lahko posameznik pridobi spričevalo, enakovredno spričevalu, pridobljenemu v rednem šolanju.

Nacionalni sistem za dokumentiranje in vrednotenje neformalno pridobljenih kompetenc vključuje vse stopnje izobraževanja, tudi višje in visokošolsko. Univerze in višje strokovne šole so zavezane ocenjevati kompetence kandidatov, ki se želijo vključiti v izobraževanje, ne izpolnjujejo pa formalnih vpisnih pogojev (nimajo zaključene srednje šole). Proces vrednotenja v tem primeru opravi posebna »porota« (zaposleni) na višjih šolah in univerzah. Posameznik, ki dobi dovoljenje za vpis, opravlja 1. leto študija kot poskusno leto. Če je v tem letu uspešen, lahko s študijem nadaljuje. Izbor metod vrednotenja in določanje meril je v pristojnosti višjih šol in univerz, ki so pri tem avtonomne. Podatki kažejo, da je bilo v zadnjih dveh akademskih letih 2,5 % prijavljenih za vpis s pomočjo postopka vrednotenja tudi uspešnih in so dobili dovoljenje »porote« za vpis v zelen študijski program.

Opisan sistem vrednotenja je na Norveškem novost, zato njegovi nosilci upajo, da bo ustrezno sprejet tudi v praksi. Prednosti dokumentiranja priložnostno pridobljenih kompetenc že izkorišča centralna služba zavoda za zaposlovanje v Oslu, ki dokumentacijo s pridom uporablja in jo bo kot dober primer izražanja kompetenc posredovala posameznim enotam zavoda.

Vera Mlinar (vera.mlinar@acs.si), ACS

KOTIČEK JE VAŠ

Akcijsko učenje – ustvarjalna pobuda

Priznanje za inovativne pristope

SKB banka v okviru mednarodne skupine Societe Generale Group sistematično razvija naslednje skupne vrednote: strokovnost, timsko delo in inovativnost. Vsako leto poteka zbiranje inovativnih predlogov v celotni bančni skupini. V letošnjem letu je bil na deveto mesto uvrščen projekt *Akcijsko učenje kot pristop k reševanju problemov*, ki ga je izpeljala skupina pod vodstvom mag. Darje Zorko Mencin.

Projekt je bil zasnovan na podlagi teoretičnih osnov akcijskega učenja, upravljanja oziroma gospodarjenja z znanjem, timskega dela in moderatorstva. Pri projektu je šlo za kreativno sodelovanje in iskanje rešitev med sodelavci različnih sektorjev pri oblikovanju nove posojilne politike v banki, ki je pomemben del poslovne strategije banke. Poudarek je bil tako na razvijanju strokovnih vsebin kot tudi boljših medsebojnih odnosov. Vseskozi je bila velika pozornost namenjena pripravi, organizaciji in izpeljavi samega akcijskega učenja. Pristop smo uporabili za razvoj in uporabo lastnega znanja zaposlenih v banki. Osnovni pogoj za uspešnost akcijskega učenja je bilo sproščeno in ugodno počutje vseh udeležencev, ki spodbuja proaktivno delovanje v skupini in ustvarjalno razmišljanje.

V šestih skupinah so ustvarjalno iskali najboljšo rešitev določenih interdisciplinarnih praktičnih problemov. Motivirani in angažirani udeleženci so sami sodelovali pri organizaciji učenja, pri tem pa je bilo še posebej pomembno, da odgovori niso bili vnaprej znani. Vsakdo je sodeloval po svojih najboljših močeh, izrazita je bila dejavna vloga vsakega, akcijski načrti so temeljili na predlogih udeležencev.

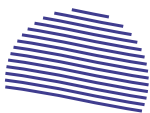
Rezultat akcijskega učenja je bil intenzivna medsebojna izmenjava tihega znanja, kompetenc in izkušenj različnih strokovnih področij, novo pridobljene uporabne informacije, boljše razumevanje poslovnih procesov, konkretne usmeritve za prihodnje dejavnosti, izboljšanje komunikacij. Sodelovanje pri projektu je pomenilo za udeležence dobro izkušnjo pri skupinskem delovanju in reševanju konkretnih problemov.

Udeleženci so sprejeli sodelovanje v akcijskem procesu kot izziv lastne poklicne poti, zaupanje

in priznanje za strokovnost pri dosedanjem delu ter priložnost za nadaljnji razvoj potencialov. Ena izmed udeleženk je na koncu zapisala: »Priznati moram, da sem s tem načinom pridobila več znanja in informacij kot na mnogih drugih izobraževanjih doslej. Pokazalo se je, da je v banki veliko strokovnega znanja, nadaljnji izziv pa pomeni prenos le-tega.«

Priznanje mednarodne strokovne komisije samo potrjuje prepričanje, da sta znanje in strokovnost zaposlenih dva pomembna elementa konkurenčne prednosti banke.

mag. Darja Zorko Mencin (darja.mencin-zorko@gov.si), SKB banka, d.d.

Kaj sledi evropskemu projektu?

ForwArd po ForwArdu

Ko sodelujemo v evropskih projektih, se zaradi neuravnoteženosti predhodnih izkušenj in teoretičnega znanja predstavnikov partnerskih organizacij neizogibno vprašamo, ali so takšni naporji sploh smiselni? Ali ne bi morda v domačem okolju z izbranim krogom strokovnjakov in raziskovanjem dosegli več poglobljenega znanja? Za nami je vrsta takšnih projektov in zdaj z gotovostjo lahko trdimo, da prinašajo nasledke, vendar le, če že sicer težimo k postavljanju vprašanj in iskanju odgovorov. Odpirajo nam vpogled v primere dobre prakse, vzpostavijo se prisrčni osebni stiki z nekaterimi strokovnjaki, predvsem pa nas navedejo na razmišljanje o tem, kar že znamo ali počnemo. Nemara tudi o tistem, kar smo nekoč že znali in uporabljali, pa smo morda opustili ali pozabili. Če želimo in zmoremo iti dlje, če sledimo zamislim, ki se nam v stikih s partnerji porodijo, potem je sodelovanje v evropskem projektu vredno napora.

Evropski projekt naj nastane na predhodnem znanju

In kakšne nasledke pričakujemo ob skorajšnjem zaključku projekta *Grundtvig 4 - Forum o pisnih in bralnih težavah odraslih (Forum for Writing and Reading Difficulties in Adults - ForwArd)*? Ustanova, ki je dala pobudo za nastanek projekta in za vse partnerske organizacije opravlja papirnato delo ter bedi nad denarnimi sredstvi, je VOX, norveški nacionalni inštitut za izobraževanje odraslih¹. Člani tega centraliziranega projekta

¹ Več lahko preberete na spletni strani <http://www.vox.no/>, kjer je predstavljen tudi projekt ForwArd.

ta, ki ga je VOX za vse nas prijavil in zagovarjal pred Evropsko komisijo, prihajajo iz različnih evropskih držav po distribucijskem načelu sever, jug, vzgod, zahod. Najpomembnejši načrtovani nasledki se zdi evropski portal na temo disleksije ter pisnih in bralnih težav pri odraslih (<http://www.statvoks.no/forward/>). Pa tudi zaključna konferenca v Bukarešti za tamkajšnje strokovnjake in politike. Poleg teh najavljenih nasledkov se v projektu lahko zgodi še marsikaj drugega. Kaj se je, ali se bo, denimo, zgodilo v Sloveniji?

Delo, ki sem ga sama predhodno opravila v preteklih letih in je bilo bolj povezano z mojimi prizadevanji, da pomagam nekaterim ljudem v svojem zasebnem življenju, me je navedlo na iskanje literature. Sledila je raziskava o lažšanju branja in pisanja disleksičnih odraslih in o skotopični občutljivosti ter o metodi Irlen, ki nekaterim takšno občutljivost zmanjša. Začela sem odkrivati starejše odrasle z disleksijo na Univerzi za tretje življenjsko obdobje. Opazovala sem njihove prednosti in učne strategije. Sledila je vrsta predavanj za širšo javnost, predstavitev opravljenega dela na Pedagoško-andragoških dnevih, odkrivanje disleksije pri zapornikih itd. S svojimi diplomanti sem se posebej posvečala vprašanju disleksije in svetovanju odraslim, vprašanju družbeno inducirane funkcionalne nepismenosti, ki se zgodi pri odraslih z disleksijo, ki niso »uspešni« in jih šola potisne ob rob družbenega dogajanja.

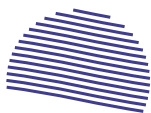
Kaj se je zgodilo v projektu ForwArd?

Nacionalni vodja projekta ForwArd je *prof. dr. Ana Krajnc*. S svojimi raznoterimi izkušnjami in širokim teoretičnim znanjem je, med drugim, spodbudila nadaljevanje projekta v *ForwArd Trainer*, kjer bo šlo za odkrivanje učnih in življenjskih strategij odraslih. Zasnovala je vrsto radijskih in televizijskih oddaj o vprašanju disleksije pri odraslih. Zasnovala in izpeljala je pilotno raziskavo o prednostih odraslih z disleksijo. Pripravili smo javno predavanje *prof. Helen Sunderland* z londonske South Bank University.

7. srečanje projektne skupine ForwArd (Ljubljana, 27. do 29. maj 2004) so spremljali starši odraslih disleksikov in disleksiki sami. Izpeljavi srečanja so se pridružili Filozofska fakulteta in Društvo za izkustveno izobraževanje; pa še Šolski razgledi - organizacijsko in strokovno - in seveda Svetovalni center za otroke, mladostnike in starše, ki na področju disleksije deluje že 55 let, ter Andragoški center Slovenije s predstavitvijo pomembnih mejnikov v obravnavanju pismenosti, nacionalnega programa za izobraževanje odraslih ter nekaterih programov na področju pismenosti. Priložnost za neformalno učenje je ljubljansko srečanje dalo tudi prostovoljcem Univerze za tretje življenjsko obdobje, ki so spremljali goste.

V čem so torej nasledki tega projekta za Slovenijo? V povezavi med domačimi ustanovami in izvajalci; v zaznavi možnega kontinuum naših raznoterih prizadevanj; v prevodu irskega priročnika za visokošolske učitelje; v pripravi raziskave o kompenzacijskih strategijah odraslih in v podlagi za razvoj Centra za svetovanje odraslim disleksikom (psihološko, učno, poklicno in življenjsko svetovanje). Vprašanje disleksije pri odraslih je namreč pomembno vprašanje in od dneva, ko smo s sodelavci stopili v javnost, zvonijo telefoni. Oglašajo se tudi mnogi uspešni neprepoznani disleksiki, ki tako kot vsi ljudje od časa do časa potrebujejo izvedeniški nasvet; oglašajo se ljudje, od katerih se lahko veliko naučimo o problemskem učenju, o pomenu abstraktnega mišljenja, o posebnih učnih in življenjskih strategijah. Najpomembnejši nasledek projekta ForwArd, ki bo preživel tudi po ForwArdu, pa je nemara v tem, da smo začeli razumevati pomen obravnave disleksije pri odraslih in da smo se pridružili svetovnemu trendu, ki disleksijo 'neguje' tudi kot dar in prednost.

dr. Dušana Findeisen (dusana.findeisen@guest.arnes.si),
Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje

Študijski krožki

Tudi v Štorah se nekaj dogaja

V decembru 2003 smo pod okriljem Ljudske univerze Celje in v sodelovanju s Turističnim društvom Štore pričeli izvajati študijski krožek *Razvoj turizma v občini Štore*. V njem, kot pove že ime samo, raziskujemo možnosti turističnega razvoja kraja. To je trenutno edini delujoči študijski krožek v občini Štore, sploh pa prvi doslej s tovrstno tematiko v tem okolju.

Temeljno poslanstvo študijskega krožka je *spodbuditi medsebojno povezovanje članov v skupino ustvarjalnih učencev, v okviru katere pridobivamo nova znanja in spretnosti, dvigujemo raven pismenosti in prepoznavamo napredek - tako na osebnem nivoju kot na lokalni ravni.*

Krožek redno obiskuje 10 članov, ki sodeluje tudi v drugih dejavnostih in društvih (gasilsko društvo, pevski zbor, gledališko društvo, različna športna društva). Struktura udeležencev po starosti je pestra (22 do 56 let), po spolu pa dokaj izenačena (6 žensk in 4 moški). Mešanje generacij v krožku predstavlja precejšnjo obogatitev. Meni, mentorici novinki, je

prepoznavanje in reflektiranje skupnih točk pri navidezno raznolikih načinih razmišljanja in delovanja eden največjih izzivov, ki se ga lotevam z velikim navdušenjem. Pomembna izkušnja zame je bilo usklajevanje načrta, ki sem ga za ta krožek zasnovala in v osnovni obliki predstavila organizaciji prijaviteljici, potem pa v dejanski situaciji morala prožno prilagajati potrebam in željam krožkarjev. Kadar pa sem se vendarle znašla na razpotju, sem probleme vselej pretehtala z vidika načel prostovoljnosti sodelovanja, demokratičnosti in svobodne izbire.

In kako je potekalo naše delo? Na začetnih srečanjih smo skupno opredelili izobraževalne in akcijske cilje, ki jih želimo doseči. **Izobraževalni cilji**, ki smo jih doslej v veliki meri že dosegli in jih še vedno dosegamo, vključujejo **različna znanja** (spoznavanje naravnih, kulturnih, zgodovinskih, etnoloških, tehniških... značilnosti v občini Štore ter učenje tehnik raziskovanja kulturne dediščine) in **spretnosti** (učimo se individualnega in skupinskega dela; pisanja prispevkov za medijske predstavitve; vadimo nastopanje pred skupino; razvijamo spretnosti fotografiranja in snemanja z videokamero; učimo se dejavno uporabljati računalnik in svetovni splet; učimo se učinkovitega iskanja informacij in ustvarjalno povezujemo zbrano gradivo v smiselno celoto... Predvsem pa se učimo ceniti naše lastne življenjske izkušnje in talente ter prisluhniti drug drugemu.

Vsebinsko našega dela smo sproti dopolnjevali in včasih tudi spreminjali - vse pa v okviru temeljnega vprašanja - kaj sploh razumemo pod besedo "turizem". Opazila sem, da so člani še posebej uživali v tem, da so lahko v krožku istočasno raziskovali različne stvari. Na eno od srečanj smo povabili tudi etnologinjo in se z njo dogovorili za dolgoročnejše sodelovanje. Nekaj krožkarjev jo spremlja po občini Štore in se uči prepoznavati in evidentirati kulturno dediščino. Sprva smo se namenili raziskovati tudi naravno dediščino, vendar smo po premisleku to področje prestavili na jesenski čas.

Naše delo vseskozi predstavljamo v javnosti. V okviru **akcijskih ciljev** smo študijski krožek uspešno predstavili že na več načinov: v lokalnem glasilu Štorski občan smo začeli urejati posebne strani s turistično tematiko, kjer člani krožka objavljamo svoje prispevke; izpeljali smo akcijo ocvetličanja Štor (s cvetjem smo polepšali dva mostova in avtobusno postajo); očistili in uredili smo zapuščeno perišče v Toplici; eden od članov že pripravlja dokumentarni film o delu študijskega krožka; izdali bomo zgibanko... Delo našega krožka pa je posnela tudi ekipa TV Celje in ga v obliki 15-minutne reportaže večkrat predvajala.

Kot mentorica sem sklenila, da se bo vsak moj krožek, kjer se bo le dalo, pri delu **povezal z drugimi študijskimi krožki** - še delujočimi ali pa že zaključenimi. V tej možnosti vidim pomemben potencial izmenjave izkušenj, potrjevanja pomembnosti in vrednosti te vrste

neformalnega izobraževanja ter seveda dragocenost medsebojnega povezovanja izven lokalnega okolja. Na enem od srečanj nam je svoje izkušnje s študijskimi krožki predstavil *Marjan Račnik* iz Remšnika; obiskali smo študijski krožek Svibno, kjer so nas tamkajšnji krožkarji pod vodstvom *Jožeta Praha* in *Tatjane Potrpin* popeljali po gozdni učni poti in nam predstavili svoje delo.

Metode dela v študijskem krožku so prilagojene specifičnim značilnostim članov. Izmenjavajo se 'brainstorming', delo v parih in majhnih skupinah, samostojno raziskovalno in terensko delo, intervjuji in razgovori, predavanja in predstavitve strokovnjakov, razprava, obiski različnih ustanov, ekskurzije...

Sproti preverjamo uresničevanje zastavljenih akcijskih in izobraževalnih ciljev in se odločamo za nove; preverjamo naše počutje ter morebitne neskladnosti med osebnimi pričakovanji in načrtom dela skupine. Po zaključku krožka bodo posledice vidne tako na **osebnostni ravni** krožkarjev kot tudi na **ravni lokalne skupnosti**. S svežo energijo uresničujemo ideje, ki so dolgo časa skoraj pozabljene čakale v oddaljenih miselnih predalčkih.

Z našim učenjem in delom v juniju zaenkrat zaključujemo, jeseni pa bomo z njim nadaljevali. Nastalo je namreč ogromno gradiva in idej, ki presegajo okvir enega samega študijskega krožka.

Ana Jasmina Oseban (anajasmina_oseban@email.si),
Ljudska univerza Celje

PRIPRAVLJAMO

Andragoški center Slovenije

Vabilo na seminar *Priprava osebnega izobraževalnega načrta*

Vabimo vas na seminar *Priprava osebnega izobraževalnega načrta*, ki ga organiziramo v okviru Programa 10.000. Usposabljanje bo **19. in 20. avgusta 2004** na Andragoškem centru Slovenije.

Spoznali boste pomen osebnega izobraževalnega načrta z vidika temeljnih značilnosti in posebnosti odraslih v izobraževanju, razvoja družbe in izobraževalnih sistemov, načine za spodbujanje in pomoč odraslim pri nastajanju in spremljanju osebnih izobraževalnih načrtov, vlogo učitelja in drugih izobraževalcev odraslih pri tem ter različne sheme za osebno načrtovanje, spremljanje in evalvacijo izobraževanja.

Seminar bo vodila *Natalija Žalec*, spec. andragogike, soavtorica javnega programa Projektno učenje za mlajše odrasle (PUM) in utemeljiteljica projektnega učenja v tem programu.

Program traja 24 ur in je organiziran obliki delavnic po osem ur v treh tematskih sklopih: dve delavnici sta namenjeni uvodnemu usposabljanju in načrtovanju vpeljevanja osebnih izobraževalnih načrtov v prakso, ena pa plenarni predstavitvi in skupnemu razmišljanju ob seminarskih nalogah, ki jih bodo udeleženci pripravili in ovrednotili v organizaciji, kjer so zaposleni. Slednja bo izpeljana po dogovoru z udeleženci v oktobru 2004.

Podroben opis programa in prijavnico najdete na spletni strani <http://izobrazevanje.acs.si/temeljno/023/>, lahko pa vam ju pošljemo tudi po pošti.

Vaše prijave pričakujemo **najkasneje do torka, 20. julija 2004**, na naslov: Andragoški center Slovenije, Šmartinska 134a, Ljubljana, ali po faksu: 01 5245 881.

Dodatne informacije lahko dobite pri koordinatorici programa, Nedi Đorđević (tel.: 01 5842 544).

Neda Đorđević (neda.dordevic@acs.si), ACS

OBVESTILO

Pobuda *Evropsko jezikovno priznanje*

Povabilo k sodelovanju

Evropsko jezikovno priznanje (European Label) je pobuda Evropske unije s področja učenja in poučevanja jezikov, ki prispeva k večjemu ozaveščanju o pomenu jezikovne raznolikosti v Evropi. Slovenija v tej pobudi sodeluje od leta 2002.

Cilj *Evropskega jezikovnega priznanja*¹ je spodbujati primere dobre prakse in inovativnost pri učenju in poučevanju jezikov, razširjati rezultate uspešnih pobud ter spodbujati zanimanje širše javnosti za izboljšanje jezikovnih spretnosti. Evropsko jezikovno priznanje se ob upoštevanju meril, določenih na evropski ravni, kot listina podeli najbolj inovativnim pobudam s področja učenja in poučevanja jezikov v okviru vseživljenjskega učenja in promocije večjezičnosti. Listino podpiše komisar Evropske komisije za izobraževanje in kulturo in pristojen minister v vsaki državi.

Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport RS, Evropska komisija in CMEPIUS - Center za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja objavljajo **Povabilo k sodelovanju v pobudi Evropsko jezikovno priznanje**.

Dodatne informacije o *Evropskem jezikovnem priznanju*, prijavnem postopku in prijavni obrazec lahko najdete na spletnih straneh <http://www.cmepius.si> in pri koordinatorki pobude, Evi Jurman (tel.: 01 5864 232).

Eva Jurman (eva.jurman@cmepius.si), CMEPIUS

¹ Informacije o projektih, ki so do sedaj prejeli Evropsko jezikovno priznanje, so objavljene na spletni strani <http://europa.eu.int/comm/education/language/label/index.cfm>.

POSVETI, KONFERENCE

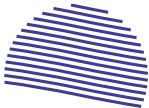
47th Salzburg Talks for Principals in Adult Education
(47. salzburški razgovori za vodstvene kadre v izobraževanu odraslih)

**Doing the Right Thing in the Right Way - Professionalism in Adult Education
(Delati pravo stvar na pravi način – strokovnost v izobraževanju odraslih)**

Eugendorf in Salzburg, Avstrija, 11. do 16. julij 2004

Več o srečanju si lahko preberete na spletni strani
<http://www.vhs.or.at/fortbildung/salzbges.htm>.

ICALT 2004

**IEEE International Conference on Advanced Learning Technologies
(Mednarodna konferenca IEEE o naprednih učnih tehnologijah)**

Joensuu, Finska, 30. avgust do 1. september 2004

Informacije o mednarodni konferenci je mogoče dobiti na spletni strani:
<http://lttf.ieee.org/icalt2004/>.

NOVOSTI IZ KNJIŽNICE ACS

Bralcem Novičk sporočamo, da bo knjižnica ACS od 19. julija do 20. avgusta 2004 zaprta zaradi dopustov. Želimo vam prijetno počitnikovanje.

Distributed learning : social and cultural approaches to practice / edited by Mary R. Lea and Kathy Nicoll. London ; New York : RoutledgeFalmer, 2002. ix, 214 str. ; 25 cm

Economics and finance of lifelong learning. Paris : Organisation for Economic Co-operation and Development = OECD, cop. 2001. 174 str. : graf. prikazi ; 23 cm

Education in Thailand 2002/2003 / Office of the National Education Commission, Office of the Prime Minister in cooperation with Ministry of Education and Ministry of University Affairs Kingdom of Thailand. Bangkok : Office of the National Education Commission, 2003. 147 str. : ilustr., graf. prikazi ; 23 cm. (ONEC publication ; no. 51)

Education policy analysis : 2003 / [editors: Phillip McKenzie and Donald Hirsch]. Paris : Organisation for Economic Co-operation and Development = OECD, cop. 2003. 111 str. : graf. prikazi ; 27 cm

Evalvacija poskusnega vpeljevanja izobraževalnega programa višjega strokovnega izobraževanja : rudarstvo in geotehnologija - odrasli : Šolski center Velenje - Višja strokovna šola : končno poročilo / [avtorji Marija Velikonja, Tanja Možina, Barbara Božič, Darko Mali]. Ljubljana : Andragoški center Slovenije : Center RS za poklicno izobraževanje, 2002. 58 f. ; 30 cm

Fegan, Tony: Learning and community arts. Leicester : NIACE, cop. 2003. 40 str. : ilustr. ; 21 cm. (NIACE lifelines in adult learning ; 11)

Fincham, Garrick: Museums and community learning. Leicester : NIACE, cop. 2003. 44 str. : ilustr. ; 21 cm. (NIACE lifelines in adult learning ; 12)

Flecha, Ramón: Sharing words : theory and practice of dialogic learning. Lanham (Maryland) [etc.] : Rowman & Littlefield, cop. 2000. x, 133 str. ; 24 cm. (Critical perspectives series)

Fundamentals of adult education : issues and practices for lifelong learning / edited by Deo H. Poonwassie, Anne Poonwassie. 1st ed. Toronto : Thompson Educational Pub., cop. 2001. 312 str. : ilustr. ; 24 cm

Gabršček, Sergij; Golob, Pavle: Stanje na področju računalniškega opismenjevanja odraslih v svetu . Ljubljana : CPZ-International Center za promocijo znanja, 2002. 12 str. ; 30 cm. (Delovno poročilo CPZ-International ; 11)

Global transformation and the education of adults : edited by Eric Bockstael. [S.l.] : International Institute for Policy, Practice and Research in the Education of Adults, 1997. xvii, 251 str. ; 21 cm. (Questions de formation = Issues in the education of adults ; no. 15)

Golob, Pavle; Soklič, Aleš: Izobraževalni program Računalniško opismenjevanje starejših odraslih : vaje. Ljubljana : CPZ-International Center za promocijo znanja, 2003. 16 str. ; 30 cm. (Delovno poročilo CPZ-International ; 31)

Hackett, Penny: Introduction to training. London : Institute of Personnel and Development = CIPD, 1997. 184 str. : ilustr. ; 24 cm. (Training essentials)

Hackett, Penny: Training practice. London : Chartered Institute of Personnel and Development = CIPD, 2003. ix, 153 str. : ilustr. ; 25 cm

Hayes, Charles D.: Beyond the American dream : lifelong learning and the search for meaning in a postmodern world. 1st ed. Wasilla (Aljaska) : Autodidactic Press, cop. 1998. xvii, 365 str. ; 24 cm

Herman, Lee; Mandell, Alan: From teaching to mentoring : principle and practice, dialogue and life in adult education. London ; New York : RoutledgeFalmer, 2004. 231 str. ; 24 cm

Peter Monetti (knjiznica@acs.si), ACS

Programoteka

javnoveljavni izobraževalni programi za odrasle

www.acs.si/programoteka

Objavljamo javnoveljavne izobraževalne programe, ki so

- * oblikovani izključno za odrasle
- * na novo oblikovani v skladu z veljavno šolsko zakonodajo ali jim je bila v skladu z novo zakonodajo podaljšana veljavnost

TEDEN VSEŽIVLJENJSKEGA UČENJA

18.-24.10.2004

Na vprašanja vse leto odgovarjamo v TVU-Razpravljalnici na spletni strani
<http://tvu.acs.si/razprava>

IZBRAŽEVANJE ODRASLIH V SLOVENIJI IZVAJALCI IN PROGRAMI 2002/2003

pregled več tisoč izobraževalnih programov in številnih organizacij po vsej Sloveniji
• Na spletni strani: www.acs.si/pregled

<http://izobrazevanje.acs.si>

IZBRAŽEVALNA PONUDBA ACS

Objavljamo izobraževalne programe, ki jih za izobraževalce odraslih izvajamo v šolskem letu 2002/2003

- izobraževalni programi
- strokovna, informativna in izobraževalna srečanja
- aktualna izobraževanja ACS

Na vaša vprašanja odgovarjamo v Forumu na spletni strani <http://izobrazevanje.acs.si/forum>

na spletni strani **www.acs.si**

* za tiste, ki se želite izobraževati

* in za tiste, ki sami izobražujete

svetovalni kotiček ACS

